

(ร่าง)

คู่มือ

การพัฒนารายการโทรทัศน์
เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก

เพื่อเสนอต่อ
สถานีไทยพีบีเอส

ข้อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงาน
ในโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
สนับสนุนโดย สถานีไทยพีบีเอส

สรุปองค์ความรู้โดย

อ.อิทธิพล ปรีดีประสงค์
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล

๒๕๕๕

เค้าโครงเอกสาร

บทนำ

ส่วนที่ ๑ กระบวนการ ขั้นตอนในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กสำหรับสถานีไทยพีบีเอส

- (๑) กระบวนการ ขั้นตอน สำหรับการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน ทางสถานีไทยพีบีเอส ๓
- (๒) การกำหนดประเด็นของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เป็นกรอบทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในภาพรวมของทางสถานีไทยพีบีเอส และ กำหนดระดับของคุณค่าของเนื้อหารายการให้ชัดเจนว่าต้องการให้เกิดผลลัพธ์กับกลุ่มเป้าหมายในระดับใด ๔
- (๓) การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการเพื่อทำให้เห็นทิศทางของการพัฒนารายการ ๕
- (๔) การจัดทำกระบวนการเพื่อสนับสนุนการพัฒนารายการโทรทัศน์ ๖

ส่วนที่ ๒ องค์ความรู้สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก

ประเด็นสำคัญพื้นฐาน ๕ เรื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ๗

ส่วนที่ ๓ แนวทางในการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารายการ

- ๓.๑ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อประเมินสถานการณ์และจัดลำดับความสำคัญของประเด็น ๑๔
- ๓.๒ แนวทางในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เชิงประเด็นก่อนการพัฒนารายการ ๑๖
- ๓.๓ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในเชิงประเด็น ๑๖
- ๓.๔ แนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจใน "แก่น" หรือ "องค์ความรู้หลัก" ในแต่ละประเด็น ๑๘
- ๓.๕ แนวทางในการพัฒนารายการที่ตอบสนองต่อประเด็นที่เป็นเป้าหมายที่แท้จริง : เด็กต้องรู้ เด็กควรรู้ และ เด็กอยากรู้ ๑๙
- ๓.๖ แนวทางในการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา ๒๐
- ๓.๗ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเพื่อนำไปสู่การจัดการสาเหตุของการเกิดประเด็นข้อสงสัยหรือประเด็น ๒๑
- ส่วนที่ ๔ ข้อมูลพื้นฐาน เครื่องมือพื้นฐานเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ๒๓

บทนำ

ในกระบวนการของการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หากพิจารณาจากหลักสูตรการเรียนการสอนในกลุ่มสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาสื่อ ยังไม่พบหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ประกอบกับ กรอบหรือทิศทางของการทำงานของสถานีไทยพีบีเอส ภายใต้กฎหมาย องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๑ ทำให้ทางสถานีฯตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ในการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

หลังจากที่ทางสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล ในการดำเนินการในโครงการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยได้มีการจัดทำโครงการคลินิกให้คำปรึกษาการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยมีเป้าหมายหลัก ๓ ประการ กล่าวคือ (๑) เพื่อให้คำปรึกษาและนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้สามารถตอบสนองต่อการศึกษาและเรียนรู้ของเด็ก ความน่าสนใจ และ ความคิดสร้างสรรค์ของการนำเสนอรายการ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบ และ แนวทางในการให้คำปรึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้กับผู้ผลิตรายการทั้งในรูปแบบของการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ผลิตด้วยกันเอง และ (๓) เพื่อพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน ทั้ง เครือข่ายผู้ผลิต และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

หลังจากที่ได้จัดกิจกรรมในทั้ง ๓ โครงการ และมีการสังเคราะห์องค์ความรู้สำคัญในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จึงได้จัดทำคู่มือในการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก สำหรับสถานีไทยพีบีเอสและผู้ผลิตรายการที่สนใจจะผลิตรายการให้กับทางสถานีไทยพีบีเอส ซึ่งในคู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหา ๔ ส่วน กล่าวคือ (๑) ส่วนที่ ๑ กระบวนการ ขั้นตอนในการพัฒนากรอบหรือทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กสำหรับสถานีไทยพีบีเอส (๒) องค์ความรู้สำคัญ ๕ เรื่องในการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก (๓) แนวทางในการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารายการ และ (๔) ข้อมูลพื้นฐาน เครื่องมือพื้นฐานเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ทั้งนี้ ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องจากการจัดกิจกรรมในโครงการ และ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ องค์ความรู้จากโครงการวิจัยและพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (TV4Kids) และ ทำการประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้มาเป็น "คู่มือการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ฉบับสถานีไทยพีบีเอส"

ส่วนที่ ๑

กระบวนการ ขั้นตอนในการพัฒนากรอบหรือทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ทางสถานีไทยพีบีเอส

ภายใต้การดำเนินงานทางสถานีไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์และวิทยุสาธารณะ การกำหนดประเด็นเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการโทรทัศน์และรายการวิทยุถือเป็นหัวใจสำคัญของทางสถานี ฯ ทั้งนี้ในการกำหนดประเด็นเนื้อหาสาระของรายการต่าง ๆ นั้น ได้มีการกำหนดกรอบหรือประเด็นของเนื้อหาสาระไว้ในมาตรา ๗ และ มาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักพื้นฐานของการพิจารณาเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการต่างๆของทางสถานี

เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนของทิศทางในการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของทางสถานีไทยพีบีเอส และตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นในสังคม และเอื้อต่อการกำหนดกลไกในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กโดยเฉพาะรายการโทรทัศน์เชิงประเด็นที่เป็นประเด็นเฉพาะ รวมไปถึง การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายที่รับชมรายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการใน ๒ กระบวนการสำคัญ กล่าวคือ

กระบวนการแรก

เป็นกระบวนการเพื่อกำหนดทิศทางหรือ

กรอบประเด็นของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เป็นภาพรวมของสถานีไทยพีบีเอส เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่า สถานีไทยพีบีเอส กำลังให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญกับประเด็นใด รายการโทรทัศน์ในสถานีจะมุ่งเน้นไปในประเด็นใด ? ต้องการเห็นผลลัพธ์ด้านการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ?

กระบวนการต่อมาก็คือ การดำเนินการเพื่อทำให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กซึ่งประกอบด้วย (๑) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการสร้างสรรค์รายการเชิงประเด็น หรือ ประเด็นเฉพาะ (๒) การจัดกิจกรรมเพื่อให้คำปรึกษาในการพัฒนารายการโทรทัศน์ในระหว่างที่มีการออกอากาศทางสถานีไทยพีบีเอส และ (๓) กลไกเสริมหรือกลไกสนับสนุนด้านการประเมินผล (๔) กลไกสนับสนุนการทำงานเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพ่อแม่และเด็กผู้ชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

(๑) กระบวนการ ขั้นตอน ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน ทางสถานีไทยพีบีเอส

กระบวนการในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ๖ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนที่ ๑ จัดกิจกรรมการประเมินสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนเพื่อกำหนดประเด็นของเนื้อหารายการ ขั้นตอน ที่ ๒ จัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่สนใจผลิตรายการในแต่ละประเด็น ขั้นตอนที่

๓ จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ และ เตรียมพัฒนาตัวอย่างรายการ ขั้นตอนที่ ๔ กิจกรรมการประเมินผลรายการเพื่อพัฒนาต่อยอดรายการ (เครื่องมือกลาง กลุ่มทดลองกลาง) ขั้นตอนที่ ๕ จัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาการพัฒนารายการ และ ขั้นตอนที่ ๖ จัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่กับกระบวนการประเมินผลตามการเปลี่ยนแปลงของเด็ก

(๒) การกำหนดประเด็นของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เป็นกรอบทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในภาพรวมของทางสถานีไทยพีบีเอส และ กำหนดระดับของคุณค่าของเนื้อหารายการให้ชัดเจนว่าต้องการให้เกิดผลลัพธ์กับกลุ่มเป้าหมายในระดับใด

การกำหนดให้เกิดความชัดเจนดังกล่าว จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนารายการสำหรับเด็กในระดับภาพรวมที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์ จะช่วยทำให้เกิดการผลิตรายการโทรทัศน์แต่ละรายการมีความชัดเจนมากขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับทิศทางของการทำงานของสถานีไทยพีบีเอสหรือไม่ ? มากน้อยเพียงใด ?

๒.๑ ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประเด็นและลำดับความสำคัญของประเด็น

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประเด็นและลำดับความสำคัญของประเด็น ภายใต้การดำเนินงานทางสถานีไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์และวิทยุสาธารณะ ประเด็นด้านเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการโทรทัศน์และรายการวิทยุถือเป็นหัวใจสำคัญของทางสถานี ฯ ทั้งนี้ในการกำหนดประเด็นเนื้อหาสาระของรายการต่าง ๆ นั้น ได้มีการกำหนดกรอบหรือประเด็นของเนื้อหาสาระไว้ในมาตรา ๗ และ มาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักพื้นฐานของการพิจารณาเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการต่างๆของทางสถานี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน หากพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่าเป็นการกำหนดกรอบของเนื้อหาสาระที่จะต้องนำเสนอในรายการของทางสถานีไว้อย่างกว้างและเป็นการทั่วไป ในการปฏิบัติหรือการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนี้ เพื่อให้เกิดการกำหนดประเด็นเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นสำคัญในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคม อีกทั้ง การพิจารณาประเด็นเนื้อหาสาระที่ต้องเหมาะสมกับกลุ่มเด็ก เยาวชนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมที่จะได้ใช้ประโยชน์จากสถานีสาธารณะนี้

จากการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกรอบหรือทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนของทางสถานีไทยพีบีเอส พบว่า มีปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดกรอบหรือทิศทางด้านรายการเด็กและเยาวชนอีกใน ๕ ปัจจัย กล่าวคือ

(๑) ปัจจัยด้านสถานการณ์ด้านประชากรเด็กและเยาวชน เพื่อพิจารณาว่ามีจำนวนประชากรเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร ? สัดส่วนของการจำแนกประชากรเด็กในลักษณะต่างๆเป็นอย่างไร ? เพื่อทำให้เกิดการสร้าง ความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสในการใช้ประโยชน์จากสื่อสาธารณะ

(๒) ปัจจัยด้านสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละช่วงเวลามีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมีอะไรบ้าง ? ทั้ง สถานการณ์เชิงลบ และ สถานการณ์เชิงบวก เพื่อพิจารณาถึงความเร่งด่วนของประเด็นปัญหา หรือ ด้านโอกาส

(๓) ปัจจัยด้านช่องว่างของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ปรากฏในสถานี (ฟรีทีวี) เพื่อที่จะได้เห็นว่ามีภายใต้สถานการณ์ด้านประชากร และ สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนนั้น มีรายการที่ตอบสนองต่อประเด็นต่างๆเป็นอย่างไร ? เพียงพอหรือไม่ ? รายการที่มีอยู่สามารถตอบสนองต่อการจัดการต่อสถานการณ์ได้มากน้อยเพียงใด?

(๔) ปัจจัยด้านการพัฒนาแนวคิดในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน เพื่อที่จะให้เห็นแนวโน้มด้านการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต ว่าเป็นอย่างไรร ?

(๕) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและนโยบายและมีผลต่อเด็กและเยาวชน เป็นไปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอาจส่งผลกระทบต่อ การปรับปรุง หรือจัดทำกฎหมาย นโยบาย ซึ่งอาจส่งผลต่อเด็กและเยาวชน จึงต้องพิจารณาว่า การจัดทำกฎหมาย หรือ นโยบายด้านเด็กและเยาวชนหรือที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมีอะไรบ้าง ? และจะเกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในด้านใด ? อย่างไร ?

วิธีการกำหนดลำดับความสำคัญของประเด็น เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นอกจากนี้ จะพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประเด็นแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของประเด็นที่มีอยู่ด้วย เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น โดยสามารถจัด

ประชุมวิชาการหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำประเด็นทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นและกำหนดเป้าหมายด้านผลลัพธ์ที่ต้องการเห็นหรือได้รับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละประเด็น

(๓) การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการเพื่อให้เห็นทิศทางของการพัฒนารายการ

การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พิจารณาจากแนวทางในการพัฒนารายการโทรทัศน์โดยอาศัย พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาสาระรายการของสถานีไทยพีบีเอสภายใต้กฎหมายฉบับนี้เป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาจาก มาตรา ๗ ประกอบกับ มาตรา ๔๓ ของกฎหมายฉบับนี้สามารถนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระและแนวทางของการพัฒนารูปแบบรายการ

ระดับที่ ๑	ระดับที่ ๒	ระดับที่ ๓
ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความ	มีการกำหนดแนวทางหรือ กระบวนการในการเสริมสร้างทักษะหรือ	ระดับที่ ๓ ทำให้เกิดความเป็นไปได้ใน การสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่ง เสริมคุณค่าที่ติงามของสังคม ยกกระดับ
ระดับ ๑	ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความ ประเด็นนั้นๆ	สุนทรียภาพของสังคม ในรายการสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ รายการที่ผลิตควรสร้างให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เป็นคน ที่เปลี่ยนแปลงด้วยข้อมูลความรู้

เข้าใจในประเด็นที่น่าเสนอ ผู้ชมผู้ฟัง
สามารถเข้าใจถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระ
สำคัญในเนื้อหาที่น่าเสนอ

เพื่อให้ให้เห็นแผนผังหรือแผนที่ในการพัฒนาระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของตนเองชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น ผู้เขียนจึงทดลองออกแบบ "แบบกำหนดทิศทางของระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ" มาดังภาพข้างล่าง

ตารางแสดงแผนที่ผลลัพธ์ของรายการเกี่ยวกับประเด็น และระดับคุณค่าของเนื้อหาเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายที่แท้จริงของประเด็นที่น่าเสนอ

ประเด็น	การค้นหาแรงจูงใจในการนำเสนอประเด็นในรายการ	ทักษะสำคัญที่เด็กพึงมีจากการรับชม / การจัดการกระบวนการเรียนรู้	ระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ			ตัวอย่างที่น่าสนใจ
			รู้	เสริมทักษะ	เปลี่ยนแปลง	
กำหนดประเด็นหลักที่ต้องกล่าวเสนอในรายการ	วิเคราะห์ผลกระทบที่พิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นกับเด็กจากประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนออย่างรอบด้าน ครบถ้วน	กำหนดทักษะพื้นฐานที่สำคัญเพื่อให้เด็กไม่ตกอยู่ในภาวะของผลกระทบนั้นๆ				รายการเทียบเคียง
	เชื่อมโยงประเด็นผลกระทบกับเด็กที่ตนเองใกล้ชิดเพื่อสร้างแรงจูงใจ					

(๔) การจัดทำกระบวนการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการโทรทัศน์ ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ

เพื่อให้เกิดการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่สอดคล้องกับกฎหมายพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งนอกจากจะเน้นด้านคุณภาพของรายการโทรทัศน์แล้วยังต้องพิจารณาเรื่องความร่วมมือของผู้ชมผู้ฟัง และหมายรวมถึง การสร้างและพัฒนาให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสื่อสาธารณะให้กับกลุ่มผู้ชมและคนในสังคมไทยอีกด้วย ดังนั้น การประเมินผลรายการโทรทัศน์จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนารายการโทรทัศน์ อีกทั้ง กระบวนการสร้างกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเครือข่ายผู้ชมจะช่วยให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ชมอีกทางหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น จะทำให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสื่อสาธารณะด้วย

ในส่วนนี้ ประกอบด้วยกลไกสำคัญ ๒ เรื่องคือ (๑) การพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการปรับปรุง สร้างสรรค์และพัฒนารายการ และ (๒) การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อสนับสนุนการทำงาน

โดยในส่วนที่ ๑ การพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการปรับปรุง สร้างสรรค์และพัฒนารายการ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ (๑) การอบรมให้ความรู้ในการพัฒนารายการโทรทัศน์เชิงประเด็นที่เป็นประเด็นเฉพาะ และ (๒) กิจกรรมให้คำปรึกษาการพัฒนาการโทรทัศน์ทั้งแบบกลุ่มประเด็น และ แบบผู้ผลิตรายบุคคล

ในส่วนที่ ๒ การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านการพัฒนารายการและการพัฒนาเครือข่ายผู้ชมรายการ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ (๑) กิจกรรมการจัดทำระบบการประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนารายการโทรทัศน์ และ กิจกรรมการทำห้องเรียนรู้ให้กับพ่อแม่

ในส่วนของการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านการพัฒนารายการและการพัฒนาเครือข่ายผู้ชมรายการ มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) การจัดทำระบบการประเมินผลรายการโทรทัศน์เพื่อทำให้เกิดการพัฒนารายการต่อ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของการประเมินผลรายการที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุง พัฒนาต่อยอดรายการโทรทัศน์ และการจัดทำหลักสูตรการอบรมให้ความรู้ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำเป็นที่จะต้องดำเนินการใน ๓ ประเด็นสำคัญ กล่าวคือ

- กำหนดให้ขั้นตอนการประเมินผลรายการโทรทัศน์โดยคณะกรรมการประเมินผลรายการโทรทัศน์ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกรประเมินผล ตั้งแต่ในขั้นตอนของการพัฒนารายการโทรทัศน์และถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการผลิตและพัฒนารายการโทรทัศน์
- ทางสถานีไทยพีบีเอสควรกำหนดให้มีการประเมินผลโดยการสังเกตจากพฤติกรรมการรับชมรายการของเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ โดยทางสถานีฯมีการกำหนดกลุ่มเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรมประเมินผล โดยมีการทำงานร่วมกับ ผู้ผลิตรายการและเครือข่ายนักวิชาการ
- ในการติดตามผลลัพธ์ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการสามารถกำหนดให้มีการจัดทำกรติดตามประเมินผลในระยะยาว โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการติดตามประเมินผลจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำคัญในการพัฒนาต้นแบบของรายการโทรทัศน์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรม ความคิด ทักษะคติ

ประเด็นในการทำงานเกี่ยวกับการประเมินผลรายการ	รายละเอียด
(๑) เกณฑ์หรือเงื่อนไขในการประเมินผลรายการของทางสถานีไทยพีบีเอสเป็นอย่างไร ?	๑.๑ หลักการสำคัญในการประเมินรายการโทรทัศน์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาต่อรายการ หรือ ประเมินเพื่อพิจารณาสัญญาณในการผลิตรายการ ๑.๒ แนวคิดพื้นฐานในการประเมินผลรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก (๑) ประเมินด้านเนื้อหาเหมาะสมสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย (๒) ประเมินด้านความน่าสนใจและชวนให้ติดตามรายการ (๓) ประเมินด้านระดับคุณค่าของ

	เนื้อหารายการ
(๒) องค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณาประเมินผลมีสัดส่วน องค์ประกอบอย่างไร ? จะมีความเข้าใจในกระบวนการผลิตรายการมากน้อยเพียงใด	มีการทำงานร่วมกับผู้ผลิตตั้งแต่ระยะแรกของการพัฒนารายการ เพื่อให้ เกิดการพัฒนาความรู้ร่วมกัน และสามารถถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้ในการทำงานได้
(๓) สารระสำคัญการประเมินผลรายการ จะต้องประเมินในเรื่องใดบ้าง ?	มีสาระสำคัญของการประเมินใน ๔ เรื่อง กล่าวคือ ๓.๑ ประเมินด้านเนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ ๓.๒ ประเมินด้านเนื้อหาสาระเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ? ๓.๓ ประเมินด้านความน่าติดตามรายการ ๓.๔ ประเมินการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ทักษะคิ่งของเด็กที่รับชมรายการ
(๔) วิธีการ/กระบวนการ/เครื่องมือในการประเมินผลมีอะไรบ้าง ?	๔.๑ แบบประเมินคุณภาพเนื้อหารายการ ตามแนวทางของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ๔.๒ แบบประเมินระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ๔.๓ แบบประเมินระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ฉบับครอบครัว
(๕) การติดตามผลลัพธ์ด้านการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้ชมในระยะยาว ซึ่งยังไม่มีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงของเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ว่ามีผลเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ? มากน้อยเพียงใด?	๕.๑ มีกรณีศึกษาจากน้องที่เคยร่วมในรายการทุ่งแสงตะวันที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ บุคลิกภาพ รวมทั้ง เริ่มมีความชัดเจนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ คือ การถ่ายรูป และ เริ่มอยากสร้างสรรค์รายการสารคดีที่มีเนื้อหาส่งเสริมความรู้ในเรื่องธรรมชาติ ๕.๒ ความเป็นไปได้ในการศึกษาวิจัยจากประสบการณ์จริงของเด็กเยาวชนที่ได้รับชมรายการสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ รูปแบบในการนำเสนอรายการอย่างสร้างสรรค์ หรือ มีรูปแบบรายการที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในรายการ เช่น สโมสรรฝั่งน้อย ทุ่งแสงตะวัน เจ้าขุนทอง

(๒) กลไกการทำงานเพื่อสนับสนุนการสร้างความรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อทำให้เกิดการจัดการ และป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กที่มาร่วมในรายการ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญของการให้เด็กมาร่วมในรายการโทรทัศน์ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์จากการร่วมในรายการ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในด้านการเรียนรู้และพัฒนาการด้านสังคมเด็ก รวมทั้ง การพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจ และกิตการ่วมกันเกี่ยวกับการสัญญาจะให้ของรางวัลเพื่อเป็นการจูงใจ รวมทั้ง การจัดการต่อสถานการณ์ก่ดดันที่อาจส่งผลให้เกิดความเครียดกับเด็ก เช่น การจัดทำ “เขตปลอดภัยความเครียดทางอารมณ์พ่อแม่” หรือ การจัดทำห้องเรียนพ่อแม่เพื่อทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ด้วยกัน เสนอให้ ทางสถานี ฯ ดำเนินการใน ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

- การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับพ่อแม่ โดยสามารถเริ่มต้นจากเครือข่ายพ่อแม่จากรายการขบวนการพินน้ำนมเพื่อพัฒนาเนื้อหาสาระ และ กระบวนการในการสร้างความรู้

ความเข้าใจ และ สังเคราะห์ที่ไปสู่ "คู่มือความรู้หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการร่วมอยู่ในรายการโทรทัศน์"

- การพัฒนากิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมในรายการโทรทัศน์กับเครือข่ายทางสังคมเพื่อให้เกิดการสื่อสารรายการ และ การพัฒนาเครือข่ายผู้ชมรายการทางสถานีไทยพีบีเอส ในฐานะที่เป็นเครือข่ายเพื่อนทีวีเพื่อเด็ก สถานีไทยพีบีเอส

ส่วนที่ ๒

"เพราะเราเชื่อว่า ผู้ผลิตรายการสำหรับเด็ก คือ นักสร้างสรรค์มนุษย์ ไม่ใช่แค่ นักสร้างสรรค์รายการ หรือ นักสร้างสรรค์ไอเดีย"

ส่วนที่ ๒ องค์กรความรู้สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก

ประเด็นสำคัญพื้นฐาน ๕ เรื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์

๒.๑ ประเด็นสำคัญพื้นฐาน ๕ เรื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

องค์ประกอบสำคัญ ๕ ข้อที่ควรคำนึงถึงเพื่อนำไปสู่การพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก : ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการ ฯ นำมาสู่การสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในส่วนที่เป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยมีประเด็นสำคัญใน ๕ ประเด็น กล่าวคือ

- (๑) การเตรียมความคิดในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
- (๒) การเตรียมเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
- (๓) การกำหนดรูปแบบรายการจากแนวคิดด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
- (๔) การบริหารจัดการการทำงานร่วมกับเด็กๆ ในรายการ และ
- (๕) การสรุปบทเรียนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดรายการ

ประเด็นสำคัญ ๕ ด้านเพื่อพัฒนารายการสำหรับเด็กเชิงคุณภาพ

1

เตรียมความคิดและแรงบันดาลใจ "ความอยากคือจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุด"

- สร้างแรงบันดาลใจจากแรงผลักดันข้างใน
- พิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประเด็นที่นำเสนออย่างรอบด้าน
- หาจุดเชื่อมโยงผลกระทบกับเด็กใกล้ตัว

2

เตรียมเนื้อหาเหมาะกับวัยและเน้นผลลัพธ์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

- กำหนดเนื้อหาจากความทรงจำในวัยเด็ก life line technic
- พิจารณาผลกระทบอย่างรอบด้านเพื่อตัดสินใจเลือกประเด็นหลัก
- พิจารณาว่า ทักษะสำคัญที่เด็กควรมีเพื่อเลี่ยงผลกระทบ
- กำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการอยู่ในระดับใด ๑, ๒ หรือ ๓

3

กำหนดรูปแบบรายการกิจกรรมในรายการจากทฤษฎีการเรียนรู้

- กำหนดรูปแบบรายการหรือกิจกรรมในรายการโดยอาจใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ active learning , Project BAsed learning , Problem based learning
- รายการคือสนามเด็กเล่น

4

วางแผนการบริหารจัดการกับเด็กผู้ร่วมรายการ

- เด็กที่มาร่วมในรายการหรือประธานของรายการมากกว่าเป็นแค่ผู้ร่วมรายการ
- เลือกประเด็นให้ตรงกับความสนใจหรือความถนัดของเด็ก
- เตรียมพื้นที่ปลอดภัยแรงกดดันจากพ่อแม่
- สร้างความคุ้นชิน กล้อง กองถ่าย กับเด็ก ๆ
- ห้องเรียนพ่อแม่

5

สรุปบทเรียนเพื่อพัฒนาต่อรายการ

- ประเมินผลระยะสั้นเพื่อใช้ในการพัฒนาแก้ไขเพื่อต่อสัญญาณ
- ประเมินเนื้อหา และคุณค่า
- ประเมินความสนุก
- ประเมินในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงของเด็ก

เด็กควรรู้ เด็กต้องรู้ เด็กอยากรู้

เพราะเราเชื่อว่า ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือ นักพัฒนามนุษย์ที่ใช้สื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา

(๑) การสร้าง"แรงบันดาลใจในการผลิต พัฒนา และ สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์"

ความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะได้ : แรงบันดาลใจหรือความอยากหรือความต้องการในการสร้างสรรค์รายการที่เกิดขึ้นจากภายในใจของตนเองจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนารายการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของความสนใจที่จะค้นหาข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการศึกษาข้อมูลในส่วนของเนื้อหาในประเด็นที่น่าสนใจอย่างต่อเนื่อง และความต่อเนื่องย่อมจะทำให้สามารถเข้าใจประเด็นเนื้อหาได้อย่างรอบด้าน จนสามารถมองเห็นถึงความเชื่อมโยงในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง และสามารถมองเห็นถึงทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องมีในการที่จะรับมือกับประเด็นนั้นๆ

เป้าหมาย

ทั้งนี้ เพื่อทำให้เกิดความสนใจหรือความต้องการที่จะผลิตรายการจะเป็นจุดตั้งต้นในการพัฒนารายการโทรทัศน์ โดยเป็นการเข้าไปจัดการความคิดและแนวคิดโดยเป็นการจัดการตนเองและจัดการทีมสร้างสรรค์รายการก่อนเริ่มคิดจะผลิต

รายละเอียดสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ :

(๑) การจัดการความคิด เป็นการค้นหาแรงบันดาลใจในการผลิตรายการจะทำให้เกิด "ความอยาก" ในการผลิตรายการที่ถูกผลักดันมาจากภายในใจของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสนใจในการค้นหาข้อมูล สามารถมองเห็นถึงเป้าหมายปลายทางที่แท้จริงของเนื้อหาในรายการได้ว่าต้องการทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านใด มีผลต่อการกำหนดทักษะที่เด็กพึงมีจากการรับชมรายการเพื่อที่จะไม่ต้องตกอยู่สถานการณ์ของปัญหานั้นๆ

ยิ่งไปกว่านั้น ในการพัฒนารายการโทรทัศน์นั้น ไม่อาจจะละเลยในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน เพราะรายการเด็กจะสนุกได้นั้นคนทำต้องสนุกและอยากทำ หมายถึง ทีมงานที่ต้อง "ร่วม" สนุก ไม่ใช่สนุกคนเดียว

(๒) การจัดการแนวคิด หมายถึง การปรับวิธีคิด รายการเด็ก เด็กเป็นประธานของรายการ เด็กที่มาร่วมใน

รายการจะได้รับการเรียนรู้และการพัฒนาจากรายการ

ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจจากรายการ สนามเด็กเล่น ที่ทีมงานผู้ผลิตรายการมีแนวคิดที่ว่าเด็กคือประธานแห่งสิทธิ เด็กที่มาร่วมในรายการจะได้รับการเรียนรู้จากรายการ จะได้รับความสนุกสนานตามธรรมชาติและวัยของเด็ก โดยทำให้สถานที่ถ่ายทำคือสนามเด็กเล่น

(๒) การเตรียมเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

ความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะได้ : การเตรียมเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และ กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้ง การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระของรายการจะช่วยให้เกิดความชัดเจนของทิศทางของรายการทั้งในแง่ของประเด็น และ ระดับคุณค่าที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จะให้เห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่รับชมรายการ

รายละเอียดสำคัญในการการเตรียมเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก :

(๑) การวิเคราะห์ประเด็นหลักที่จะนำเสนอในรายการอย่างครบถ้วน รอบด้าน โดยการวาดแผนที่ความสัมพันธ์ด้านผลกระทบแบบครบถ้วน รอบด้าน ผู้ผลิตต้องมองประเด็นที่นำเสนอแบบรอบด้าน แล้วค่อยตัดสินใจเลือกประเด็นที่จะเสนอแต่ละตอน การมองอย่างรอบด้านอาจมองจากเรื่องผลกระทบก็ได้ การมองรอบด้านจะช่วยให้มองเห็นประเด็นที่แท้จริงที่ควรนำเสนอ และ ช่วยให้มองหาเครื่องมือ และ ความรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ โดยพิจารณาทั้งผลกระทบเชิงลบ ผลกระทบเชิงบวก ผลกระทบวันนี้ ผลกระทบในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น รวมทั้ง ผู้เกี่ยวข้องกับวงจรผลกระทบ

(๒) การกำหนดประเด็นที่เด็กควรรู้ หมายถึง การกำหนดเนื้อหาสาระของรายการโทรทัศน์สอดคล้องกับพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ตามช่วงวัยของเด็ก

โดยเนื้อหาในรายการให้ความรู้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายนั้น ต้องคำนึงถึงความพอเหมาะ หมายถึง ความเหมาะสมกับกลุ่มอายุของเด็กผู้ชมรายการ และ ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลตามช่วงวัยของเด็ก ซึ่งผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัย

การกำหนดประเด็นที่เด็กควรรู้ สามารถใช้กระบวนการที่เรียกว่า Life Line เพื่อทำให้เกิดการย้อนความทรงจำของเราตอนเป็นเด็กก่อนที่จะคิดว่าเด็กจะคิดอย่างไร

ทั้งนี้ มีข้อพึงระวัง เนื้อหารายการต้องไม่เป็นการสั่งสอนแบบตรงไปตรงมา โดยผู้ผลิตรายการต้องทำให้เด็กรู้สึกได้ว่ารายการโทรทัศน์เป็นพวกเดียวกัน อีกทั้ง ในการนำเสนอเนื้อหารายการสำหรับเด็กนั้น จะต้องไม่ซับซ้อน ไม่หลายประเด็น

(๓) การกำหนดประเด็นที่เด็กต้องรู้ หมายถึง ระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระของรายการ โดยนอกจากจะเป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในแต่ละประเด็นแล้ว ยังต้องพิจารณาในประเด็นของการสร้างทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องมีเพื่อให้เด็กสามารถจัดการต่อสถานการณ์ในแต่ละประเด็นได้อย่างเหมาะสม ทั้งในเรื่องของการป้องกันไม่ได้รับผลกระทบ และ การแก้ไข หรือ การเยียวยาหากเด็กได้รับผลกระทบจากประเด็นต่างๆเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการ

โดยในการกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระในรายการ สามารถกำหนดเป็น ๓ ระดับ กล่าวคือ

ระดับความรู้ การทำให้ได้รับข้อมูลในประเด็นสำคัญ รวมทั้ง การทำให้เกิดการมองเห็นผลกระทบหรือจุดคิดในประเด็นปัญหาหรือโอกาส

ระดับการสร้างทักษะ หมายถึง เนื้อหารายการที่เน้นการเสริมสร้างทักษะพื้นฐานสำคัญเพื่อให้เด็กสามารถจัดการต่อสถานการณ์ในแต่ละประเด็นได้ รวมทั้ง สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการได้รับผลกระทบในแต่ละประเด็นได้

ระดับของการสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ ทักษะคติ

(๔) การกำหนดประเด็นที่เด็กอยากรู้ หมายถึง เนื้อหาสาระหรือรูปแบบของรายการที่ปรากฏในรายการ

โทรทัศน์ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจหรือความต้องการของเด็กสามารถจำแนกได้เป็น ๒ เรื่อง กล่าวคือ เรื่องแรก เด็กๆสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันเข้ากับเนื้อหารายการที่ปรากฏได้ และ เรื่องที่สอง การสร้างพื้นที่ในการสื่อสารหรือพูดคุยกับเด็ก ทั้งเด็กที่ร่วมในรายการ และ การสร้างพื้นที่ในการสื่อสารหรือพูดคุยกับเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์

(๕) เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางของเนื้อหารายการโทรทัศน์ สามารถจัดทำแผนที่แสดงผลลัพธ์ด้านเนื้อหาสาระ และ ระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ โดยแสดงการเคลื่อนไหวของประเด็นเนื้อหาและระดับคุณค่าของเนื้อหาของรายการไว้ แล้วมาดูว่า ตอนที่ผลิตนั้นๆอยู่ตรงไหน ถ้าจะมาทำประเด็นเดียวกันอีก จะได้ขยับระดับคุณค่าเนื้อหารายการได้ถูกทิศทาง

(๓) การกำหนดรูปแบบรายการจากแนวคิดด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างความน่าสนใจของรายการ

ความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะได้ : การกำหนดรูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาในรายการบนพื้นฐานของความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย จะส่งผลให้เด็กกลุ่มเป้าหมายที่รับชมรายการโทรทัศน์สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่นำเสนอได้

รายละเอียดสำคัญในการเตรียมเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก :

(๑) รูปแบบหรือการนำเสนอเนื้อหาในรายการเด็กต้องมีความอ่อนโยน เป็นการนำเสนอเนื้อหารายการที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งอาจจะใช้เทคนิคในการถ่ายทำเข้ามาช่วย เช่น การทำให้ภาพเคลื่อนไหวช้าลงและสามารถมองเห็นภาพที่เด็กอาจมองข้ามไปหากเป็นภาพเคลื่อนไหวปกติ หรือ การใช้มุมกล้องในระดับสายตาเดียวกับเด็ก

(๒) การออกแบบรูปแบบรายการโดยพิจารณาจากองค์ความรู้ด้านกระบวนการในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งพบว่ามีความสำคัญที่เกี่ยวข้องใน ๓ แนวคิดสำคัญ กล่าวคือ

การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำเอง (active learning) คือกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานในรูปแบบของโครงการ (Project Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นรูปแบบวิธีสอนที่จะนำนักเรียนเข้าสู่การแก้ปัญหาที่ท้าทายและสร้างชิ้นงานได้สำเร็จด้วยตนเองโครงการที่จะมาช่วยสร้างสภาวะการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนจะเกิดได้ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลายเนื้อหาและในหลายระดับช่วงชั้นโครงการจะเกิดขึ้นบนความท้าทายจากคำถามที่ไม่สามารถตอบได้จากการท่องจำ โครงการจะสร้างบทบาทหลากหลายชั้นในตัวนักเรียน-เป็นผู้ที่แก้ปัญหา คนที่ตัดสินใจ นักค้นคว้า นักวิจัยโครงการจะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงทางการศึกษา;ไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกหรือเพิ่มเติมลงไปเป็นหลักสูตรเนื้อหาที่แท้จริง

การจัดกระบวนการในการเรียนรู้โดยการใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้งเพื่อค้นพบแนวทางในการจัดการปัญหา (Problem Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ไปพร้อมกันด้วย

(๓) **เทคนิคน่าสนใจเพื่อทำให้รายการมีความน่าสนใจและชวนให้น่าติดตาม** มีหลายเทคนิค เช่น เทคนิคการเผยคำตอบทีละนิดสร้างการติดตาม เทคนิคการเชื่อมโยงเรื่องราวในจินตนาการกับความเป็นจริง หรือ การเชื่อมโยงประสบการณ์ในรายการกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันจริงของเด็กๆ รวมทั้ง การให้เด็กสื่อสารกับเด็กด้วยภาษาเด็กๆ

(๔) การบริหารจัดการการทำงานร่วมกับเด็กๆในรายการ

ความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะได้ : ในกรณีที่มีเด็กร่วมอยู่ในรายการโทรทัศน์ อาจจะมีประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการผลิตรายการ และ ส่งผลกระทบต่อเด็กที่มาร่วมในรายการ ใน ๔ ประเด็นกล่าวคือ (๑) ปัญหาเรื่องสมาธิและอารมณ์ของเด็กในขณะที่ถ่ายทำ รายการมีผลต่อการถ่ายทำ การแสดงออกของเด็ก (๒) ปัญหาเรื่องของการตื่นกลัว หรือ กังวลกับกระบวนการถ่ายทำ (๓) ปัญหาเรื่องของการแสดงออกของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มาร่วมในรายการที่อาจส่งผลต่อทัศนคติของเด็กที่รับชมรายการ (๔) ปัญหาเรื่องความปลอดภัยและความสุขของเด็กที่กระทบต่อ สังคมเด็กที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากร่วมในรายการ (๕) ปัญหาเรื่องความรู้สึกของเด็กที่ร่วมในรายการส่วนใหญ่เกิดในรายการแบบเกมโชว์ ส่งผลต่อจิตใจ ความเชื่อมั่นของเด็ก ปัญหาความคาดหวัง และ ความต้องการของผู้ปกครอง สร้างความกดดันส่งผลต่อความสุข ทัศนคติ ความเข้าใจ ของถึงคุณค่าที่แท้จริง การสร้างกิจกรรมทางสังคม ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งในแง่ของกระบวนการผลิต และ ในแง่ของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กที่มาร่วมในรายการ จำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการใน ๓ ส่วนสำคัญ

รายละเอียดสำคัญในการบริหารจัดการการทำงานร่วมกับเด็กๆในรายการ :

(๑) การบริหารจัดการความพร้อมของเด็กที่มาร่วมในรายการ โดย

เพื่อลดปัญหาด้านการขาดสมาธิของเด็ก ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องทำความรู้จักเกี่ยวกับข้อมูลของเด็กที่มาร่วมรายการเกี่ยวกับความถนัดและความสนใจของเด็กจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเวลา สมาธิและความสนใจของเด็ก

เพื่อสร้างความคุ้นชินให้กับเด็กและลดความตื่นกลัวในกระบวนการถ่ายทำ ผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องสร้างความคุ้นชินให้กับเด็ก ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในกระบวนการถ่ายทำ การจัดกิจกรรมเยี่ยมชมกองถ่าย หรือ การให้พิธีกรมีส่วนช่วยในการสร้างความคุ้นชิน รวมถึง การปรับแนวคิดในการทำงานให้กองถ่ายกลายเป็นพื้นที่ที่เป็นสนามเด็กเล่น หรือ ห้องนั่งเล่นในบ้าน

(๒) การจัดการและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กที่มาร่วมในรายการ โดยต้องมีการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงประโยชน์จากการร่วมในรายการ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในด้านการเรียนรู้และการพัฒนาการด้านสังคมเด็ก รวมทั้ง การพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจและกีดกันร่วมกันเกี่ยวกับการสัญญาจะให้ของรางวัลเพื่อเป็นการจูงใจ รวมทั้ง การจัดการต่อสถานการณ์กดดันที่อาจส่งผลให้เกิดความเครียดกับเด็ก เช่น การจัดทำ “เขตปลอดภัยจากความเครียดทางอารมณ์พ่อแม่” หรือ การจัดทำห้องเรียนพ่อแม่เพื่อทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ด้วยกัน

(๕) การสรุปบทเรียนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดรายการ

ความสำคัญและผลลัพธ์ที่จะได้ : การประเมินผลการผลิตรายการสำหรับการพัฒนาต่อยอด ปรับปรุงพัฒนาระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ และ ข้อมูลยืนยันถึงผลลัพธ์ที่ได้จากรายการ

รายละเอียดสำคัญในการสรุปบทเรียนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดรายการ :

(๑) ปรับแนวคิดของเป้าหมายหลักของการประเมินผลรายการ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพรายการของตนเอง

(๒) สาระสำคัญของการประเมินผลรายการโทรทัศน์ หากพิจารณาจากประเภทของการประเมินผลรายการโทรทัศน์ โดยทั่วไปจะพบว่ามีหลายลักษณะ กล่าวคือ การประเมินด้านคุณภาพเนื้อหารายการ การประเมินด้านระดับความนิยมเชิงปริมาณ การประเมินด้านผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ชมรายการ การประเมินด้านเนื้อหากับความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของกลุ่มผู้ชม

(๓) จากสาระสำคัญของการประเมินผลรายการโทรทัศน์ใน (๒) มีผลต่อการกำหนดรูปแบบของการ

ประเมินผลรายการ สามารถกำหนดรูปแบบของการดำเนินการได้ในหลายวิธีการ เช่น การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการรับฟังจากแหล่งข้อมูลต่างๆ การสังเกตพฤติกรรมการรับชมจากเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ เป็นต้น ซึ่งผู้ผลิตสามารถเลือกเครื่องมือให้เหมาะกับรายการ และ ความถนัดของผู้ผลิต

(๔) ในการติดตามผลลัพธ์ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ สามารถกำหนดให้มีการจัดทำติดตามประเมินผลในระยะยาว โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการติดตามประเมินผลจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำคัญในการพัฒนาต้นแบบของรายการโทรทัศน์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรม ความคิด ทักษะคติ

๒.๒ การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระในแต่ละประเด็น

ในการกำหนดกรอบหรือทิศทางของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของทางสถานี นอกจากจะพิจารณาโดยใช้ปัจจัยหลักที่มีการกำหนดกรอบหรือประเด็นของเนื้อหาสาระไว้ในมาตรา ๗ และ มาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักพื้นฐานของการพิจารณาเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในรายการต่างๆของทางสถานี มีปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดกรอบหรือทิศทางด้านรายการเด็กและเยาวชนอีกใน ๕ ปัจจัย กล่าวคือ (๑) ปัจจัยด้านสถานการณ์ด้านประชากรเด็กและเยาวชน (๒) ปัจจัยด้านสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละช่วงเวลามีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมีอะไรบ้าง ? (๓) ปัจจัยด้านช่องว่างของเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ปรากฏในสถานี (ฟรีทีวี) (๔) ปัจจัยด้านการพัฒนาแนวคิดในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน และ (๕) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและนโยบายและมีผลต่อเด็กและเยาวชน เป็นไปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอาจจะส่งผลต่อการปรับปรุง หรือจัดทำกฎหมาย นโยบายซึ่งอาจส่งผลต่อเด็กและเยาวชน

ในส่วนของการกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการเพื่อให้เห็นทิศทางของการพัฒนารายการ การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พิจารณาจากแนวทางในการพัฒนารายการโทรทัศน์โดย

อาศัย พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาสาระรายการของสถานีไทยพีบีเอสภายใต้กฎหมายฉบับนี้เป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาจาก มาตรา ๗ ประกอบกับ มาตรา ๔๓ ของกฎหมายฉบับนี้สามารถนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของเนื้อหา สาระและแนวทางของการพัฒนารูปแบบรายการ

ระดับที่ ๑	ระดับที่ ๒	ระดับที่ ๓
ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจใน ประเด็นที่น่าสนใจ ผู้ชมผู้ฟังสามารถเข้าใจ ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในเนื้อหาที่ นำเสนอ	มีการกำหนดแนวทางหรือกระบวนการในการ เสริมสร้างทักษะหรือปลูกฝังทักษะพื้นฐาน สำคัญให้กับผู้ชม ผู้ฟัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ตนเองภายใต้ประเด็นนั้นๆ	ทำให้เกิดความเป็นไปได้ในการสร้างการ เปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งเสริมคุณค่าที่ดี งามของสังคม ยกย่องสุนทรียภาพของ สังคม ในรายการสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่รายการที่ ผลิตรายการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน กลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนที่เปลี่ยนแปลง ด้วยข้อมูลความรู้

โดยเพื่อให้เห็นแผนผังหรือแผนที่ในการพัฒนาระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของตนเอง ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น ผู้เขียนจึงทดลองออกแบบ "แบบกำหนดทิศทางของระดับคุณค่าของเนื้อหา รายการ" มาดังภาพ ข้างล่าง

ตารางแสดงแผนที่ผลลัพธ์ของรายการเกี่ยวกับประเด็น และระดับคุณค่าของเนื้อหาเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายที่แท้จริงของประเด็นที่น่าสนใจ

ประเด็น	การค้นหาแรงจูงใจในการนำเสนอประเด็นในรายการ	ทักษะสำคัญที่เด็กพึงมีจากการรับชม / การจัดการกระบวนการเรียนรู้	ระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ			ตัวอย่างที่น่าสนใจ
			รู้	เสริมทักษะ	เปลี่ยนแปลง	
กำหนดประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนอในรายการ	วิเคราะห์ผลกระทบ พิเคราะห์จากผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นกับเด็กจากประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนออย่างรอบด้าน ครบถ้วน เชื่อมโยงประเด็นผลกระทบกับเด็กที่ตนเองใกล้ชิดเพื่อสร้างแรงจูงใจ	กำหนดทักษะพื้นฐานที่สำคัญเพื่อให้เด็กไม่ตกอยู่ในภาวะของผลกระทบนั้นๆ				รายการเทียบเคียง

ส่วนที่ ๓

แนวทางในการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการพัฒนารายการเชิงประเด็น ในกรณีที่มีการกำหนดประเด็นของเนื้อหา รายการโทรทัศน์ เป็นประเด็นเฉพาะ

๓.๑ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อประเมินสถานการณ์และจัดลำดับความสำคัญของประเด็น

ในการจัดกิจกรรมเพื่อประเมินสถานการณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพิจารณาและกำหนดประเด็นและทิศทางเกี่ยวกับเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และ กำหนดทิศทางของระดับคุณค่าของเนื้อหารายการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเด็กและเยาวชนยิ่งไปกว่านั้น การจัดกิจกรรมการประเมินสถานการณ์ที่เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนกับเครือข่ายผู้ผลิตอันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจในแก่นขอเรื่อง และ พัฒนาแนวทางในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการทำงานเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็น ในการจัดกิจกรรมเพื่อประเมินสถานการณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพิจารณาและกำหนดประเด็นและทิศทางเกี่ยวกับเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และ กำหนดทิศทางของระดับคุณค่าของเนื้อหารายการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเด็กและเยาวชนสามารถดำเนินการได้ใน ๒ ขั้นตอน กล่าวคือ

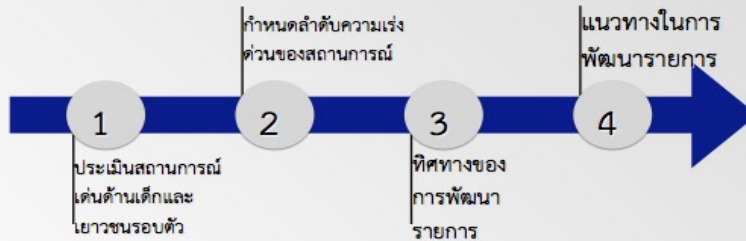
ขั้นตอนแรก การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประเด็นของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ขั้นตอนที่ ๒ การจัดวงเสวนาหรือประชุมวิชาการเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินสถานการณ์เร่งด่วนจากเครือข่ายภาคี

ในการจัดกิจกรรมการประเมินสถานการณ์ที่เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนกับเครือข่ายผู้ผลิตอันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจในแก่นขอเรื่อง และ พัฒนาแนวทางในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายของเวที

๓.๒ แนวทางในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เชิงประเด็นก่อนการพัฒนารายการ

ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เป็นประเด็นเฉพาะ และ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อาจจะยังไม่มี ความเข้าใจในประเด็นต่างๆเหล่านั้น ทางสถานีไทยพีบีเอสจำเป็นต้องมีกระบวนการอบรมให้ความรู้พื้นฐานเชิงประเด็นเพื่อพัฒนาความรู้ในการพัฒนารายการทั้งที่เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงานของผู้ผลิต รายการ และ ความรู้เชิงสังเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในฐานะเจ้าขององค์ความรู้ หรือ ผู้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้

ในการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับชุดความรู้พื้นฐานเบื้องต้นในแต่ละประเด็นให้กับผู้ ผลิตรายการโทรทัศน์โดยมีเป้าหมายใน ๓ ประการ กล่าวคือ (๑) เพื่อให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เข้าใจถึงเหตุผล หรือความสำคัญของแต่ละประเด็นอันจะส่งผลให้เกิด "แรงบันดาลใจ" (Inspiration) และ "แรงจูงใจ" (Motivation) ที่ เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนารายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพทั้งด้านคุณค่าของเนื้อหาสาระ และรูปแบบ รายการที่ตอบสนองต่อเหตุผลที่แท้จริงในแต่ละประเด็นได้ (๒) เพื่อให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เข้าใจในแนวคิดพื้นฐาน สำคัญและองค์ความรู้พื้นฐานอันเป็นหัวใจหรือแก่นของเรื่องในแต่ละประเด็น และ (๓) เพื่อให้ผู้ผลิตมีชุดความรู้ ในการจัดการข้อมูลที่ได้มาจากการสืบค้นสำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและผลิตรายการ

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมที่บรรลุถึงเป้าหมายหลักทั้ง ๓ ข้างต้น จำเป็นที่จะต้อง ศึกษารายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้ (๑) องค์ความรู้พื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับประเด็นการเรียนรู้เท่าทันสื่อ (๒) องค์ ความรู้พื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องเพศ และ (๓) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านพัฒนาการตามช่วงวัยและรูปแบบของการจัดกระบวนการในการเรียนรู้

๓.๓ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและ การเรียนรู้ในเชิงประเด็น

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเตรียมความคิดและความพร้อมในการพัฒนารายการ โทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในเชิงประเด็น มีแนวคิดพื้นฐานสำคัญที่ผู้ออกแบบกิจกรรมจำเป็นจะ ต้องทำความเข้าใจใน ๔ เรื่อง กล่าวคือ

- (๑) เพื่อให้เกิดการพัฒนารายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาสาระ และ รูปแบบของ

รายการที่มีความน่าสนใจนั้น จำเป็นที่จะต้องทำให้ผู้ผลิตการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนารายการโทรทัศน์ โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นนั้น สามารถทำได้หลายวิธี โดยในการจัดกิจกรรมในโครงการนี้ คณะนักวิจัยเลือกวิธีการในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการ

วิธีการที่ ๑ การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาในแต่ละประเด็น และ

วิธีการที่ ๒ การเชื่อมโยงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กๆที่มีความใกล้ชิดกับผู้ผลิตแต่ละคน

(๒) ส่วนสำคัญต่อมาหลังจากที่มีการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับผู้ผลิตแล้ว ก็คือ **การสร้างความรู้ และ ความเข้าใจในแต่ละประเด็น** โดยในการจัดกิจกรรมการอบรมฯนี้มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ประกอบกับเนื้อหาสาระที่เป็นรายละเอียดในแต่ละประเด็นนั้นมีรายละเอียดมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำให้ผู้ผลิตเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญในส่วนที่เป็น "แก่น" หรือ "องค์ความรู้หลัก" ในแต่ละประเด็น และ เพื่อทำให้เกิดการสร้างความรู้เข้าใจได้อย่างแท้จริง คณะนักวิจัยจึงเลือกใช้กระบวนการหลัก ๒ กระบวนการ คือ

กระบวนการแรก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ "เจ้าของหรือผู้พัฒนา" องค์ความรู้ และ

กระบวนการที่ ๒ การสร้างกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละประเด็น

(๓) ขั้นตอนต่อมา ก็คือ การทำให้ผู้ผลิตเกิดกรอบแนวคิดพื้นฐานที่ใช้สำหรับการกำหนดทิศทางของรายการโทรทัศน์ โดยสามารถกำหนดทิศทางของรายการโทรทัศน์จากการกำหนดที่ **"ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ"** ซึ่งสามารถจำแนกหรือจัดระดับด้านการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับเด็กๆที่รับชมรายการได้เป็น ๓ ระดับ กล่าวคือ

ระดับที่ ๑ การทำให้เด็กที่รับชมรายการได้เรียนรู้ หรือ เกิดความตระหนักในประเด็นต่างๆได้

ระดับที่ ๒ การสร้างหรือปลูกฝังทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องมีเพื่อจัดการต่อสถานการณ์ในแต่ละประเด็นทำให้เด็กที่รับชมรายการ และ

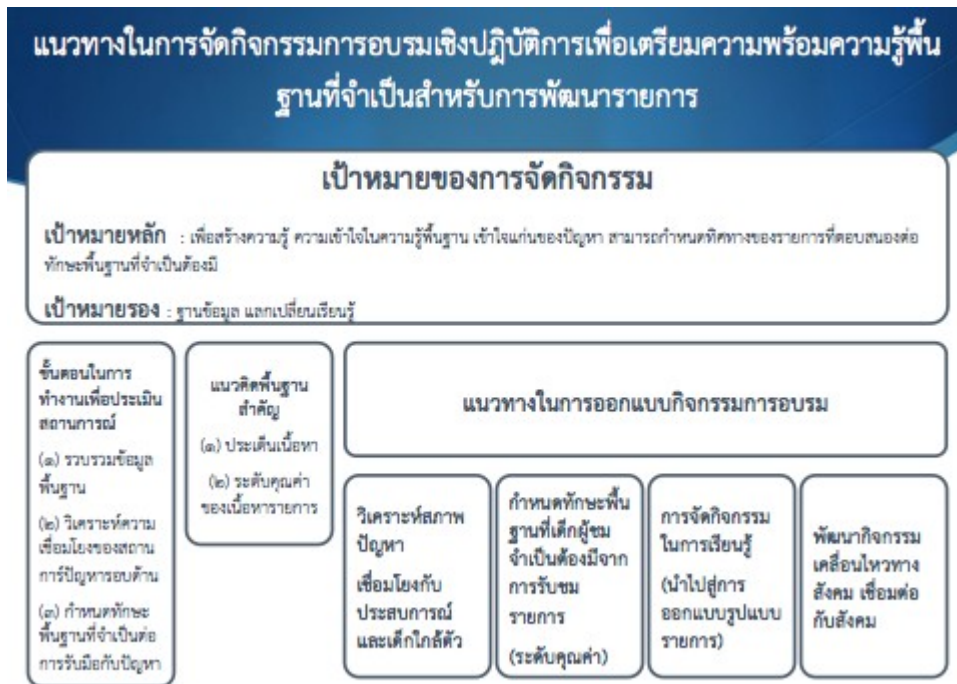
ระดับที่ ๓ การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือ เปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทศนคติที่เป็นเป้าหมายปลายทางสำคัญในแต่ละประเด็น

(๔) ประเด็นสำคัญต่อมา ที่คณะนักวิจัยให้ความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ **เรื่องฐานข้อมูล และการจัดการฐานข้อมูล** โดยคณะนักวิจัยตระหนักถึงการจัดการเพื่อการทำให้ผู้ผลิตที่สนใจจะพัฒนารายการโทรทัศน์ในแต่ละประเด็น สามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารายการต่อได้ ทั้งข้อมูลด้านเอกสาร และ ข้อมูลด้านคนและเครือข่ายที่ผู้ผลิตสามารถจะใช้เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการทำงานในรายละเอียด และ รวมไปถึงทักษะในการจัดการฐานข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นมาจากแหล่งข้อมูล และ อาจจะทำให้เกิดความสับสนในข้อมูลต่างๆที่ได้มาว่าเป็นข้อมูลในส่วนไหน จะนำไปใช้กับเรื่องใด ? ตอบสนองต่อเป้าหมายใดของรายการ ? ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงดำเนินการใน ๓ ลักษณะ กล่าวคือ

ลักษณะแรก ดำเนินการรวบรวมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมในการอบรมโดยรวบรวมแหล่งข้อมูลเพื่อการสืบค้น

ลักษณะที่ ๒ จำแนกหมวดหมู่ของรายละเอียดในแต่ละประเด็น โดยพิจารณาจาก "แก่น" หรือ "องค์ความรู้หลัก" ในแต่ละประเด็นเพื่อทำให้ผู้ผลิตได้เห็นถึงกรอบแนวทางในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้มาจากการสืบค้น และ

ลักษณะที่ ๓ ออกแบบกิจกรรมในการอบรมให้ความรู้โดยกำหนดขั้นตอนและรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อการพัฒนาด้าน "วิธีวิทยา" ในการจัดการข้อมูล โดยเน้นกระบวนการเพื่อทำให้เกิดการสร้างทักษะสำคัญในการ (๑) การจำแนกข้อมูลโดยพิจารณาจากปัจจัยด้านผลกระทบที่เกิดขึ้น และ ปัจจัยด้านแนวคิดในการจัดการผลกระทบ และ (๒) การสังเคราะห์เป้าหมายที่แท้จริงของแนวคิดในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางของรายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๔ แนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจใน "แก่น" หรือ "องค์ความรู้หลัก" ในแต่ละประเด็น

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโครงการนี้ คณะนักวิจัยเลือกใช้รูปแบบของการจัดกิจกรรมใน ๒ รูปแบบใหญ่ๆ กล่าวคือ (๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากรที่เป็น "เจ้าขององค์ความรู้" หรือ "ผู้พัฒนาองค์ความรู้" และ (๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ และ สังเคราะห์แนวคิดในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละประเด็น

โดยทั้ง ๒ รูปแบบ จะมีการตั้งประเด็นคำถามหลักเพื่อใช้เป็น "การตั้งต้น" ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้สามารถสรุปชุดคำถามได้เป็น ๒ ชุดคำถาม กล่าวคือ

คำถามชุดที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นชุดคำถามที่จะช่วยทำให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นแต่ละประเด็น และสามารถแยกประเด็นของสถานการณ์อันเป็นผลกระทบได้อย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดของชุดคำถามดังนี้

- (๑) ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมีอะไรบ้าง ?
- (๒) กระทบที่เกิดขึ้นนั้นกระทบต่อใครบ้าง ? กระทบอย่างไร
- (๓) ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบนั้น ใครได้รับผลกระทบมากที่สุด ?
- (๔) จะสรุปเป็นภาพของวงจรของผลกระทบได้อย่างไร ? และ จำแนกประเภท หรือ หมวดหมู่ของผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ?
- (๕) หากผู้ได้รับผลกระทบที่ปรากฏในภาพวงจรผลกระทบคือเด็กที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ผลิต จะรู้สึกอย่างไร ?

เทคนิคหรือเครื่องมือในการจัดกิจกรรม : การวาดแผนที่หรือวงจรความสัมพันธ์ของผลกระทบ

คำถามชุดที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีเพื่อจัดการผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กเอง เป็นชุดคำถามที่จะช่วยให้ผู้ผลิตเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนารายการโทรทัศน์ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนารายการโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดของคำถามดังนี้

- (๑) เพื่อไม่ให้ได้รับผลกระทบในแต่ละกลุ่มหรือหมวดหมู่ของผลกระทบ จะมีแนวทางในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบเพื่อที่จะทำให้ไม่ต้องตกอยู่เป็นผู้รับผลกระทบได้อย่างไรบ้าง ?

(๒) หากผู้ได้รับผลกระทบได้รับผลกระทบแล้ว จะมีแนวทางในการช่วยเหลือ หรือ เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง

(๓) ในส่วนของแนวทางในการป้องกันตามข้อ (๑) จะสรุปเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญได้หรือไม่ ? หากได้ จะสรุปอย่างไร ? และ

(๔) ในส่วนของแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือ เยียวยาผลกระทบตามข้อ (๒) จะสรุปเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญได้หรือไม่ ? หากได้ จะสรุปอย่างไร ?

๓.๕ แนวทางในการพัฒนารายการที่ตอบสนองต่อประเด็นที่เป็นเป้าหมายที่แท้จริง : เด็กต้องรู้ เด็กควรรู้ และ เด็กอยากรู้

ในการพัฒนารายการโทรทัศน์ที่ต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และ ระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระของรายการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์ อีกทั้ง การพัฒนารูปแบบของรายการที่ตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละประเด็นแล้ว ยังต้องคำนึงถึง ความสนุกเพื่อสร้างความน่าสนใจและทำให้เกิดการติดตามรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนารายการโทรทัศน์ในเชิงประเด็นซึ่งประกอบด้วย คำสำคัญ (Keyword) ๓ คำสำคัญ กล่าวคือ

(๑) **ประเด็นที่เด็กต้องรู้** หมายถึง ระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระของรายการ โดยนอกจากจะเป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในแต่ละประเด็นแล้ว ยังต้องพิจารณาในประเด็นของการสร้างทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องมีเพื่อให้เด็กสามารถจัดการต่อสถานการณ์ในแต่ละประเด็นได้อย่างเหมาะสม ทั้งในเรื่องของการป้องกันไม่ได้รับผลกระทบ และ การแก้ไข หรือ การเยียวยาหากเด็กได้รับผลกระทบจากประเด็นต่างๆ

เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการ

(๒) **ประเด็นที่เด็กควรรู้** หมายถึง เนื้อหาสาระของรายการโทรทัศน์สอดคล้องกับพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ตามช่วงวัยของเด็ก

(๓) **ประเด็นที่เด็กอยากรู้** หมายถึง เนื้อหาสาระหรือรูปแบบของรายการที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจหรือความต้องการของเด็กสามารถจำแนกได้เป็น ๒ เรื่อง กล่าวคือ เรื่องแรก เด็กๆสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันเข้ากับเนื้อหารายการที่ปรากฏได้ และ เรื่องที่สอง การสร้างพื้นที่ในการสื่อสารหรือพูดคุยกับเด็ก ทั้งเด็กที่ร่วมในรายการ และ การสร้างพื้นที่ในการสื่อสารหรือพูดคุยกับเด็กที่รับชมรายการโทรทัศน์

ยกตัวอย่างในกรณี ประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ และ ประเด็นการเรียนรู้เรื่องเพศ สามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

ประเด็น	เด็กต้องรู้	เด็กควรรู้
การรู้เท่าทันสื่อ	ทักษะพื้นฐานสำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การสร้างทักษะให้รู้จักสงสัยและตั้งคำถามจากสื่อที่ได้รับ ทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบที่สงสัย โดยต้องทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการแสวงหาคำตอบ เช่น การทำให้เด็กๆรู้สึกสนุกกับการค้นหาคำตอบ และสามารถสร้างทางเลือกของคำตอบได้หลายแนวทาง	พิจารณาจากประเด็นด้านพัฒนาการ และ กระบวนการเรียนรู้ตามช่วงวัยของเด็ก

	เด็กออทิสติก มีประเด็นที่เด็กสามารถเชื่อมโยงจากประสบการณ์ของตนเองกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ได้	
ประเด็น	เด็กต้องรู้	เด็กควรรู้
การเรียนรู้เรื่องเพศ	ปรัชญาในการใช้ชีวิต การเคารพตนเอง การเคารพคนอื่น	เปลี่ยนมุมมอง ความคิด ทักษะคิดเกี่ยวกับความผิดพลาด โดยเฉพาะทำให้เห็นถึงการยอมรับในความผิดพลาด และสามารถจัดการต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้นต่อไปได้ การทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงแนวทางในการสร้างทางเลือกในการจัดการปัญหาการจัดการต่อสถานการณ์
เด็กออทิสติก ในประเด็นการเรียนรู้เรื่องเพศ ประเด็นความอยากรู้เพื่อนำไปสู่ความสนใจในรายการพื้นที่ของการสื่อสารหรือพื้นที่ของการพูดคุยโอกาสในประเด็นต่างๆ พื้นที่ในการนำเสนอผลงาน การสร้างกิจกรรมหรือออกแบบกระบวนการที่ทำให้เกิดการสร้างพื้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่		

๓.๖ แนวทางในการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาเพื่อการพัฒนารายการในระหว่างการผลิตและออกอากาศ

ในการดำเนินการในโครงการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยได้มีการจัดทำโครงการคลินิกให้คำปรึกษาการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยมีเป้าหมายหลัก ๓ ประการ กล่าวคือ (๑) เพื่อให้คำปรึกษาและนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้สามารถตอบสนองต่อการศึกษาและเรียนรู้ของเด็ก ความน่าสนใจ และ ความคิดสร้างสรรค์ของการนำเสนอรายการ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบ และ แนวทางในการให้คำปรึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้กับผู้ผลิตรายการทั้งในรูปแบบของการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ผลิตด้วยกันเอง และ (๓) เพื่อพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน ทั้ง เครือข่ายผู้ผลิต และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

การจัดกิจกรรมในการให้คำปรึกษาประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนแรก การจัดทำแบบสอบถามเบื้องต้น และการประชุมร่วมกับเครือข่ายผู้ผลิตเพื่อร่วมกำหนดประเด็นและวิธีการในการทำงาน ขั้นตอนที่สอง การจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ และ เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเด็นคำถาม และ ขั้นตอนสุดท้ายคือ การประมวลผลและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนแรก การจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อเท็จจริงพื้นฐานทั่วไป โดยจัดกลุ่มของข้อมูลรายละเอียดเป็น ๓ ส่วนคือ (๑) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์กร รายการที่ผลิต เนื้อหาสาระ (๒) ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส ของรายการที่ผลิต (๓) ข้อมูลเทียบเคียง หรือ รายการเทียบเคียงที่ผู้ผลิตแต่ละรายการกำหนดเป็นรายการเทียบเคียง (Benchmark) หรือรายการต้นแบบ (TV Program Model)²

1 โปรดดูภาคผนวกที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นและประเด็นคำถามที่ผู้ผลิตเสนอเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามสำหรับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในกลุ่มรายการเด็กและเยาวชน สำนักรายการ โดยหมายรวมถึง ผู้ผลิตรายการที่ผ่านการคัดสรรจาก สสท และ จัดจ้างพิเศษตามงบประมาณ ที่มีกำลังมีผลงานออกอากาศ หรือ เคยได้ออกอากาศไปแล้ว และผู้ผลิตที่กำลังอยู่ในขั้นตอนการพัฒนารายการในระยะช่วง ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน ทุกรายการ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสถานการณ์และความต้องการเบื้องต้นของผู้

ขั้นตอนที่สอง การประชุมร่วมกันระหว่างสถานีไทยพีบีเอส ผู้ผลิตรายการ และ คณะนักวิจัย เพื่อสรุปประเด็นคำถาม หรือ ประเด็นข้อสงสัย หรือ ประเด็นที่อยากได้รับคำปรึกษา และ กำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกัน ทั้ง รูปแบบของกิจกรรม วิธีการในการทำงานร่วมกัน และ ปฏิทินในการทำงานร่วมกัน

ในจากผลของการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา หลังจากที่มีการจัดทำตามขั้นตอนทั้ง ๒ ขั้นตอนแล้ว ได้ข้อสรุปร่วมกันกับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และทางสถานีไทยพีบีเอสถึงประเด็นคำถามเพื่อนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมการให้คำปรึกษาใน ๔ ประเด็นกล่าวคือ

- (๑) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในส่วนของเนื้อหารายการโทรทัศน์
- (๒) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการถ่ายทำรายการที่มีเด็กร่วมอยู่ในรายการโทรทัศน์
- (๓) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลเพื่อการพัฒนารายการ
- (๔) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์รายการที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการ

ของเด็ก

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา โดยในส่วนนี้ จะแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นตอนแรก เป็นการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับแรงบันดาลใจของการมาเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อค้นหาแรงบันดาลใจอันเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญสำหรับ โดยให้ผู้ผลิตแต่ละรายโดยจำแนกตามกลุ่มของเนื้อหาการบอกเล่าถึงแรงบันดาลใจในการผลิตรายการของตนเอง

ขั้นตอนที่ ๒ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการหรือวิธีการเข้าถึงข้อมูล แหล่งข้อมูลหลัก แหล่งข้อมูลเสริม วิธีการบันทึกข้อมูล เก็บข้อมูลในคลังข้อมูล (พร้อมเปิดตัวอย่างรายการแต่ละรายการ) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ผลิต โดยมีประเด็นของการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเด็นที่น่าสนใจในรายการนั้นมีเนื้อหาสาระในประเด็นใด และสามารถเชื่อมโยงกับประเด็นใดได้บ้าง เพื่อทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน

ขั้นตอนที่ ๓ ให้ผู้ผลิตนำเสนอว่ารายการของตนจะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาอย่างไร ให้มีมุมมองรอบด้านได้อย่างไร หรือ มีกระบวนการในการจัดเรียงเนื้อหาในการนำเสนอในรายการของตนอย่างไร ? โดยแลกเปลี่ยนกับผู้ผลิตด้วยกัน และ ช่วยกันแนะนำแหล่งข้อมูลที่จะมีการเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๔ การบันทึกผลลัพธ์อันเป็นความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสามารถจัดระบบการบันทึกความรู้ก่อนที่จะมาถึงขั้นตอนการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ได้ดังนี้

ประเด็น	แนวคิดพื้นฐานสำคัญ	รายละเอียดหรือตัวอย่างประสบการณ์ในการทำงาน
การค้นหาแรงบันดาลใจ	แรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากภายในใจของผู้ผลิตจะเป็นแรงกระตุ้นสำคัญของการพัฒนารายการโทรทัศน์	การค้นหาแรงบันดาลใจของตนเองทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ปัญหาที่ตนเองเจอเป็นแรงบันดาลใจ ³ โดยพบว่า แรงบันดาลใจ กับ จุดเริ่มต้นในการทำงาน อาจเป็นคนละช่วงเวลากัน แต่สามารถค้นหาแรง

ผู้ผลิตรายการเด็กและเยาวชน ในการรับคำปรึกษาจากโครงการ รวมทั้งต้องการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมรายการที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต ได้แก่ จุดอ่อน จุดแข็งของรายการ รวมไปถึงอุปสรรคและโอกาสในการพัฒนารายการเด็กและเยาวชน สำนักวิทยการ ต่อไป ทั้งนี้ ทีมวิจัยเลือกใช้วิธีส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ไปยังเครือข่ายผู้ผลิตรายการกลุ่มรายการเด็กและเยาวชน ในฝ่ายสำนักวิทยการ ระยะเวลา ตั้งแต่ ธันวาคม- กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

3 จากตัวอย่างกรณีศึกษาของน่านิด ในการสร้างสรรค์รายการสโมสรฝั่งน้อยที่เกิดจากแรงผลักดันภายในใจและประสบการณ์ในวัยเด็กของตนเองประกอบกับโอกาสที่ได้เห็นรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศที่เด็กในต่างประเทศได้มีโอกาสได้รับชม จึงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญของตนเองที่อยากให้เด็กในสังคมไทยได้มีโอกาสเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์

ประเด็น	แนวคิดพื้นฐานสำคัญ	รายละเอียดหรือตัวอย่างประสบการณ์ในการทำงาน
		<p>บันดลใจจากจุดเริ่มต้นของการทำงานได้</p> <ul style="list-style-type: none"> • โดยใช้กระบวนการวาดแผนที่ของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือ วาดแผนที่ของโอกาสที่เด็กจะได้รับจากประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างรอบด้าน และเชื่อมโยงกับเด็กที่อยู่ใกล้ชิดกับเรา

๓.๗ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเพื่อนำไปสู่การจัดการสาเหตุของการเกิดประเด็นข้อสงสัยหรือประเด็นคำถาม

จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดประเด็นคำถามหรือข้อสงสัยที่อาจเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก ๔ สาเหตุ กล่าวคือ (๑) การขาดแรงบันดาลใจหรือการขาดแรงจูงใจในการผลิตหรือพัฒนารายการที่แท้จริง (๒) "ขาดความเข้าใจ" ในประเด็นที่จะนำเสนออย่าง "ครบถ้วนและรอบด้าน" (๓) "มองไม่ทะลุถึงปลายทาง" ทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึง เป้าหมายปลายทางหรือแก่นของเนื้อหาที่นำเสนอเพื่อตอบสนองต่อเจตนาที่แท้จริงของประเด็นที่นำเสนอ และ (๔) ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ โดยในส่วนนี้จะนำเสนอวิธีการเพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหาที่สาเหตุของปัญหา โดยแบ่งพิจารณาตามสาเหตุ ดังนี้

๓.๖.๑ การสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจจากภายในของตนเอง

กำหนดเป้าหมาย: เพื่อสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการผลักดันภายในไปสู่ "ความอยาก" หรือ "ความต้องการ" ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญต่อการพัฒนา

ความเป็นไปได้ในเชิงวิธีการ

- ✓ วิธีการที่ ๑ การสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจจากการพิจารณาด้านผลกระทบของปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก และ เชื่อมโยงกับ "เด็ก" ที่มีใกล้ชิดกับตนเองในฐานะใดฐานะหนึ่ง
- ✓ วิธีการที่ ๒ การสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจโดยใช้การเชื่อมโยงกับแรงผลักดันหรือความอยากของตนเองในอดีตที่เป็นเด็ก
- ✓ วิธีการที่ ๓ การสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจจากการความต้องการที่ต้องการเห็น โดยพิจารณาจากเป้าหมายปลายทางที่เป็นประเด็นที่อยากให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยให้เชื่อมโยงกับเด็กที่ใกล้ชิดกับตนเอง เช่น ลูก หลาน น้อง
- ✓ วิธีการที่ ๔ การสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ "คนต้นแบบ" ที่มีแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจในการพัฒนารายการเด็กเพื่อทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้สึกและร่วมค้นหาแรงบันดาลใจระหว่างกัน
- ✓ วิธีการที่ ๕ การสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจการวิเคราะห์ถึงคุณค่าและความภูมิใจของการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเด็กที่ได้ชมรายการของตน

๓.๖.๒ การสร้างความเข้าใจในประเด็นที่จะนำเสนออย่าง "ครบถ้วนและรอบด้าน"

ความเป็นไปได้ในเชิงวิธีการ

- ✓ วิธีการที่ ๑ การสร้างความเข้าใจในประเด็นที่จะนำเสนอโดยพิจารณาเส้นทางหรือแผนที่ของ "ผลกระทบ" ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นจากปัญหาที่เป็นประเด็นที่ต้องการนำเสนอ
- ✓ วิธีการที่ ๒ การสร้างความเข้าใจในประเด็นที่จะนำเสนอโดยพิจารณาจาก "บุคคล" ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะนำเสนอทั้งประเด็นหลัก และ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก

- ✓ **วิธีการที่ ๓** การสร้างความเข้าใจในประเด็นที่จะนำเสนอโดยพิจารณาจาก "บุคคล" ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะนำเสนอ

ตัวอย่าง

เช่น ต้องการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับประเด็นการเปิดเสรีทางการค้าในภูมิภาคอาเซียน หรือ AEC เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นนี้ สามารถวิเคราะห์จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจาก AEC

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์ผลจากการเปิดเสรีทางการค้าอาเซียน ทำให้ จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน เคลื่อนย้ายทุนอย่างเสรี

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน มี ๔ ด้าน คือ (๑) เด็กเยาวชนอาจจะตกงานหากไม่มีศักยภาพ ความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (๒) เด็ก เยาวชนอาจไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพในฐานะที่เป็นเจ้าของในธุรกิจรายย่อยหากไม่ได้รับการพัฒนาอาชีพทางเลือกหรืออาชีพใหม่ที่เป็นที่ต้องการในอนาคต (๓) เด็กเยาวชน อาจหลงลืมรากเหง้าหรือความภาคภูมิใจในตนเองเพราะการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรม และ (๔) เด็ก เยาวชนอาจจะเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ไม่สามารถสร้างแนวทางในการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง หลากหลายของสังคม วัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะนำเสนอเพื่อเข้าไปแก้ไขปัญหาหรือลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในขั้นตอนที่ ๒ เพื่อให้เนื้อหารายการสามารถตอบสนองต่อลดหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๔

ข้อมูลพื้นฐาน เครื่องมือพื้นฐาน แหล่งข้อมูลเพื่อการสืบค้นพื้นฐาน

เอกสารความรู้ชุดที่ ๑

องค์ความรู้พื้นฐานด้านพัฒนาการเด็กที่เกี่ยวข้องและจำเป็นกับประเด็นต่อการพัฒนารายการ

วัย	ประเด็นด้านพัฒนาการ
วัยแรกเกิดถึง ๓ ปี	ในวัยนี้กิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กคือการใช้ประสาทสัมผัสทุกด้าน เด็กๆจะค้นคว้าเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว ด้วยการเคลื่อนไหวของร่างกาย และประสาทสัมผัส เป็นวัยที่จัดการเรียนรู้ผ่านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดจากผู้เลี้ยงดู และกระทำการเรียนรู้ต่างๆจนเกิดการบันทึกจดจำ ในวัยนี้เองเกมคอมพิวเตอร์จะ “ดึง” ให้เด็กจ้องมองที่หน้าจอที่มีแสงสว่าง มีการเคลื่อนไหวภาพที่รวดเร็ว การเล่นเกมนี้เองเด็กไม่มีโอกาสเรียนรู้แบบโต้ตอบกับสิ่งที่รับเข้ามา และยังมีความเสี่ยงจากแสงสว่างที่วาบขึ้นมาเป็นระยะ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่เด็กไม่ได้เคลื่อนไหว
วัย ๓ ปี ถึง ๕	เด็กเริ่มพัฒนาการเรียนรู้จากการเล่นแบบสมมุติ ชอบการทดลอง การเลียนแบบ เด็กๆจะมีพัฒนาการด้านภาษา สามารถรับรู้อารมณ์ได้ ในส่วนของระบบคิดจะยังไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจริงกับจินตนาการ ที่สำคัญคือ การรับรู้ผ่านสื่อจะรับรู้ข้อมูลแบบซึมซับว่าเป็นจริง และมักจะเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็น ไม่สามารถตัดสินใจแยกแยะได้ด้วยตนเองถึงอันตรายที่จะตามมา โดยเฉพาะการรับชมภาพที่น่าหวาดกลัวจะสร้างความตื่นตระหนก และมองว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกน่ากลัว นอกจากนี้การเล่นเกมนานเกินไปทำให้รบกวนการพัฒนาด้านสมาธิ
วัย ๖ ปี ถึง ๑๒ ปี	ในวัยนี้เด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มมีประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เป็นวัยที่สร้างการเรียนรู้การมีวินัยและความรับผิดชอบ เด็กในวัยนี้เริ่มแยกแยะการใช้เวลาเล่นกับการเรียนรู้อย่างไรก็ตามยังมีลักษณะการเล่นแบบสูง เนื่องจากระบบคิดยังอยู่ในช่วงการพัฒนาความเป็นเหตุเป็นผล การแยกแยะข้อมูลที่รับรู้ว่ามีคามหมายเช่นไร มีแนวโน้มสูงที่จะทดลองด้วยการ

วัย	ประเด็นด้านพัฒนาการ
	เลียนแบบพฤติกรรมโดยไม่เข้าใจความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ และยังสร้างค่านิยมต่อพฤติกรรมที่รับรู้ผ่านสื่อว่าเป็นค่านิยมที่ยอมรับทางสังคม
วัย ๑๓ ปี ถึง ๑๘	ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการพัฒนาระบบคิด สามารถรับรู้และแยกแยะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ มีประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มมากขึ้นตามวัย ต้องการการยอมรับและเลือกรับสิ่งที่เป็นตามกระแสหลักได้ง่าย เป็นวัยที่มีการแสวงหาต้นแบบในอุดมคติ นักร้อง นักดนตรี ดารา เป็น Idol ของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะการนำเสนอที่สร้างภาพลักษณ์ สร้างความรู้สึกร่วม จะมีอิทธิพลมากต่อความคิดและพฤติกรรมของวัยรุ่น นอกจากนี้เด็กจะมีความต้องการเป็นแบบผู้ใหญ่ อยากแสดงพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่เพื่อแสดงว่าตนเองโตแล้ว

เอกสารความรู้ชุดที่ ๒

แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนารูปแบบการนำเสนอของรายการ

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบในการนำเสนอรายการ โดยทั่วไปในทางทฤษฎีด้านการศึกษาจะพบว่ารูปแบบของการจัดกระบวนการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก จะพบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในหลายลักษณะ โดยมีรูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญอยู่ ๓ รูปแบบ กล่าวคือ (๑) การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำเอง (active learning) (๒) การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานในรูปแบบของโครงงาน (Project Based Learning) และ (๓) การจัดกระบวนการในการเรียนรู้โดยการใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้งเพื่อค้นพบแนวทางในการจัดการปัญหา (Problem Based Learning) ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

(๑) การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำเอง (active learning)

- คือกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า

- ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป

- ทั้งนี้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน ๒ ประการคือ (๑) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ (๒) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

(๒) การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานในรูปแบบของโครงงาน (Project Based Learning)

- การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นรูปแบบวิธีสอนที่จะนำนักเรียนเข้าสู่การแก้ปัญหาที่ท้าทายและสร้างชิ้นงานได้สำเร็จด้วยตนเองโครงงานที่จะมาช่วยสร้างสภาวะการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนจะเกิดได้ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลายเนื้อหาและในหลายระดับช่วงชั้นโครงงานจะเกิดขึ้นบนความท้าทายจากคำถามที่ไม่สามารถตอบได้จากการท่องจำ โครงงานจะสร้างบทบาทหลากหลายขึ้นในตัวนักเรียน-เป็นผู้ที่แก้ปัญหาคนที่ตัดสินใจ นักค้นคว้า นักวิจัยโครงงานจะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงทางการศึกษา; ไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกหรือเพิ่มเติมลงไปเป็นหลักสูตรเนื้อหาที่แท้จริง

(๓) การจัดกระบวนการในการเรียนรู้โดยการใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้งเพื่อค้นพบแนวทางในการ

จัดการปัญหา (Problem Based Learning)

- เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลก เป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ไปพร้อมกันด้วย
- โดยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก

เอกสารความรู้ชุดที่ ๓

ตารางสังเคราะห์เนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของรายการโทรทัศน์ ภายใต้พระราชบัญญัติ องค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑

การกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พิจารณาจากแนวทางในการพัฒนารายการโทรทัศน์ โดยอาศัย พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาสาระรายการของสถานีไทยพีบีเอสภายใต้กฎหมายฉบับนี้เป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาจาก มาตรา ๗ ประกอบกับ มาตรา ๔๓ ของกฎหมายฉบับนี้สามารถนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของเนื้อหา สาระและแนวทางของการพัฒนารูปแบบรายการ ได้ดังนี้

เนื้อหาสาระ	กรอบในการเสนอรายการ	รูปแบบรายการ
(๑) ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนให้ ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อ ประโยชน์ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ผ่านทางการให้บริการข่าวสารและสาร ประโยชน์อื่น		รายการที่ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม ของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการ อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ สำคัญต่อสาธารณะซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่าง กันในสังคม บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง มี สมดุลของความคิดเห็นฝ่ายต่าง ๆ และมีการ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยเน้นความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ โดยมุ่งดำเนินการอย่าง ปราศจากอคติทางการเมืองและผลประโยชน์ เจิงพาณิชย์ และยึดถือผลประโยชน์สาธารณะ เป็นสำคัญ
(๒) ส่งเสริมเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร เพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ ประชาชนได้รับข่าวสารอย่างเท่าเทียม กัน		โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ รายการที่ผลิต ครอบสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มคนรุ่น ใหม่ให้เป็นคนี่เปลี่ยนแปลงด้วยข้อมูลความรู้
(๓) ข่าวสารที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ ที่เสนออย่างเที่ยงตรง รวดเร็ว ทันต่อ เหตุการณ์รอบด้าน และเป็นธรรม		
(๔) รายการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และรายการที่ส่งเสริมการศึกษาใน วิทยาการสาขาต่าง ๆ และการเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชน	รายการส่งเสริมเด็ก เยาวชนและคนรุ่น ใหม่ให้มีพัฒนาการสมวัย สนใจการเรียนรู้ในศาสตร์ที่แตกต่าง หลากหลาย	

4 ตามกรอบแนวคิดของสถานีไทยพีบีเอส ซึ่งปรากฏในเอกสารในการเปิดรับข้อเสนอรายการ มีการกำหนดนิยามคำว่า "คนรุ่นใหม่" หมายถึง กลุ่มวัยรุ่นตอนปลายหรือผู้เริ่มต้นทำงาน ตลอดจนคนที่มีความคิดก้าวหน้า ติดตาม สถานการณ์ที่ร่วมสมัย มีความเป็นตัวของตัวเอง

เนื้อหาสาระ	กรอบในการเสนอรายการ	รูปแบบรายการ
(๕) รายการกีฬา นันทนาการ และรายการที่ส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน		ในส่วนของ (๖) รูปแบบรายการควรสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือนำเสนอข้อมูลของตน
(๖) รายการที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส		

เอกสารความรู้ชุดที่ ๔

ตารางสังเคราะห์เนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของรายการโทรทัศน์ ภายใต้คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ (กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งพัฒนาองค์ความรู้โดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล)

เนื้อหาสาระภายใต้คู่มือการจัดระดับฯ	ระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ		
	ระดับที่ ๑ (ระดับข้อมูล)	ระดับที่ ๒ (การสร้างทักษะ)	ระดับที่ ๓ (การสร้างการเปลี่ยนแปลง)
กลุ่มที่ ๑ รายการที่ส่งเสริมการพัฒนา ระบบความคิด	ทำให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	สร้างทักษะการเชื่อมโยง ความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล	สร้างทักษะความคิดเชิงระบบ สามารถเชื่อมโยง ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ
กลุ่มที่ ๒ รายการที่ส่งเสริมความรู้ทาง วิชาการ	ความรู้วิชาการในแต่ละวิชา หรือแต่ละแขนง	พัฒนาทักษะความสามารถ ในการเชื่อมโยงและประยุกต์ความรู้แบบสห วิทยา หรือสหสาขา การปลูกฝังการรักการเรียนรู้	ปลูกฝังทักษะนิสัยในการรัก การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกที่ ทุกเวลา
กลุ่มที่ ๓ รายการที่ส่งเสริมด้าน คุณธรรม จริยธรรม	ทำให้เกิดความตระหนักถึง คุณธรรม จริยธรรมขั้นพื้นฐาน	เกิดการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรมใน ฐานะ ส่วนหนึ่งของชีวิต	เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ การปฏิบัติต่อตนเองและ ผู้อื่น
กลุ่มที่ ๔ รายการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านทักษะชีวิต การ ใช้ชีวิตในสังคม ของ คน ในแต่ละช่วงวัย	ทำให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ ในทักษะชีวิตในด้าน ต่างๆ	เกิดความเข้าใจและรู้จัก สร้าง ทางเลือกในการตัดสินใจต่อการ ใช้ชีวิตของตนเอง ได้อย่างเหมาะสม การสร้างทักษะในการจัดการ	เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม และวิถีชีวิตของ คนในสังคม

เนื้อหาสาระภายใต้คู่มือการจัด ระดับฯ	ระดับคุณค่าของเนื้อหารายการ		
	ระดับที่ ๑ (ระดับข้อมูล)	ระดับที่ ๒ (การสร้างทักษะ)	ระดับที่ ๓ (การสร้างการเปลี่ยนแปลง)
		ชีวิตในแต่ละช่วงวัย	
กลุ่มที่ ๕ รายการที่ส่งเสริมการ อยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย ของสังคม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ศาสนา เพศ ภาษา	ทำให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ เกี่ยวกับผู้อื่นที่มีความ แตก ต่างกัน	ทำให้เกิดการสร้าง ความ เข้าใจ เกี่ยวกับการเคารพ ตนเอง และ การเคารพผู้อื่น การสร้างทักษะในการเรียนรู้ และอยู่ร่วมกันในความหลากหลาย รวมทั้ง ทักษะในการ ประยุกต์วิธีการจัดการปัญหา โดยเรียนรู้จากความแตกต่างที่ อยู่รอบตัว	ทำให้เกิดแนวทางในการ แก้ไขปัญหาเรื่องความไม่ เท่า เทียม ความแตกต่าง
กลุ่มที่ ๖ รายการที่ส่งเสริม ความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว ทักษะพื้นฐานในการเลี้ยงดูและ อยู่ร่วมกันของ คนในครอบครัว	เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยว กับแนวทางในการอยู่ร่วมกัน ของคนในครอบครัว	เกิดทักษะในการแก้ไขปัญหาใน ครอบครัว	เกิดความรักความสามัคคี ของ คนใน ครอบครัว ระหว่าง ครอบครัว และ ชุมชน

เอกสารความรู้ชุดที่ ๕

ตารางแสดงระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์ เป็นการกำหนดระดับคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พิจารณาจากแนวทางในการพัฒนารายการโทรทัศน์โดยอาศัย พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ
สาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาสาระรายการของสถานีไทยพีบีเอ
สภายใต้กฎหมายฉบับนี้เป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาจาก มาตรา ๗ ประกอบกับ มาตรา ๔๓ ของกฎหมายฉบับนี้
สามารถนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาสาระและระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระและแนวทางของการพัฒนารูปแบบรายการ

ระดับที่ ๑	ระดับที่ ๒	ระดับที่ ๓
ระดับ ๑ ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจในประเด็นที่น่าเสนอ ผู้ชมผู้ฟัง สามารถเข้าใจถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระ สำคัญในเนื้อหาที่น่าเสนอ	ระดับที่ ๒ มีการกำหนดแนวทางหรือ กระบวนการในการเสริมสร้างทักษะหรือ ปลูกฝังทักษะพื้นฐานสำคัญให้กับผู้ชม ผู้ ฟัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองภายใต้ ประเด็นนั้นๆ	ระดับที่ ๓ ทำให้เกิดความเป็นไปได้ใน การสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่ง เสริมคุณค่าที่ดีงามของสังคม ยกย่อง สุนทรีย์ภาพของสังคม ในรายการสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ รายการที่ผลิตควรสร้างให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เป็นคน ที่เปลี่ยนแปลงด้วยข้อมูลความรู้

เอกสารความรู้ชุดที่ ๖

ข้อเสนอแนะในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก (ในกลุ่ม รายการประเภท ป และ ด) ตามแนวคิดของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

(๑) ผู้ผลิตรายการควรระมัดระวัง และใส่ใจเป็นพิเศษในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ในรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายการระดับ “ป” “ด” และ “ท” ดังต่อไปนี้

๑. การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรง โดยเฉพาะการแสดงถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่อันตรายและเด็กสามารถเลียนแบบได้ เช่น การพยายามทำร้ายตัวเองและผู้อื่น การฆ่าตัวตาย การเลียนแบบกีฬาที่เป็นการต่อสู้ การใช้ไม้ขีดไฟ ฯลฯ รวมทั้ง การทำร้ายสัตว์ และการใช้ หรือดัดแปลงสิ่งของที่หาได้ง่ายใกล้ตัว หรืออุปกรณ์ที่หาได้ในบ้านเป็นอาวุธ เช่น มีดในครัว ค้อน ตะปู ขวดน้ำ แจกัน กรรไกร ฯลฯ ทั้งนี้ ผู้ผลิตควรพิจารณาใช้เทคนิคพิเศษเพื่อลดความรุนแรงในกรณีนี้

ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำเสนอได้ เช่น การลดความชัดเจนของภาพ (Blur) การเพิ่มความเร็วของภาพ (Fast Speed) การลดโทนสี ฯลฯ

๒. รายการการ์ตูนสำหรับเด็กไม่ควรนำเสนอความรุนแรงเป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง และควรหลีกเลี่ยงการเสนอความรุนแรงที่อาจเลียนแบบได้

๓. การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางจิตใจและความปลอดภัยของเด็ก เช่น ประเด็นความขัดแย้งในครอบครัว ความตาย อาชญากรรม ฯลฯ

๔. การนำเสนอภาพความรุนแรงที่สมจริงสมจัง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าการใช้ ความรุนแรง เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา หรือความขัดแย้ง

๕. การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการชักจูงหรือสนับสนุนวิธีการแก้ปัญหาที่มอมเมา หรือขัดต่อหลักเหตุผลที่เป็นจริงและศีลธรรมอันดีของสังคม เช่น การทำแท้ง การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

๖. การนำเสนอภาพความรุนแรงที่สมจริงสมจังที่อาจมีผลกระทบ ทั้งกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อ และเป็นผู้กระทำ

๗. การสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชน รวมถึงการให้เด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ร่วมรายการ ต้องได้รับความยินยอมจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสัมภาษณ์ ในประเด็นที่ละเอียดอ่อน เด็กไม่ควรต้องตอบคำถาม เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดความสามารถที่จะตอบได้อย่างเหมาะสม

๘. การร่วมรายการของเด็ก ไม่ควรส่งผลกระทบต่อเด็กในทางเสียหายแก่เด็กในภายหลัง เช่น ถูกทำโทษ กลั่นแกล้ง ทำร้ายร่างกายหรือล้อเลียนให้อับอาย ฯลฯ

๙. การนำเสนอภาพหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงอันตราย หรือบาดเจ็บ ต้องมีคำเตือนถึงอันตรายจากการเลียนแบบ โดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญดูแลใกล้ชิด เช่น การใช้เครื่องออกกำลังกายการปีนป่าย การขับซิ่งรถยนต์ จักรยานยนต์ ฯลฯ

๑๐. การนำเสนอที่ทำให้เกิดทัศนคติในด้านลบเกี่ยวกับบุคคล เช่น ตำรวจ พระภิกษุ และสถานที่ที่ควรจะปลอดภัย เช่น บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

๑๑. การใช้คำหรือภาษาที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ คำสบลเกี่ยวกับเรื่องเพศ ถ้อยคำที่เหยียดเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ คำที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ หรือลดทอนความเท่าเทียมของแต่ละเพศ การล้อเลียนเรื่องการเจ็บป่วย ความพิการ รสนิยมทางเพศ และความเชื่อทางศาสนา รวมทั้ง การนำคำทางศาสนามาใช้ในลักษณะดูหมิ่น

๑๒. การแต่งกายของพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ วิหาร หรือสถานที่เฉพาะ เช่น พระราชวัง พระที่นั่ง รวมถึงการร่วมกิจกรรมบางประเภท เช่น งานศพ ทำบุญ ใส่บาตร เวียนเทียน

(๒) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้ผลิตรายการระดับ “ป” และ “ด”

๑. ไม่ควรใช้เทคนิคพิเศษ เช่น ภาพซ้ำ (Repeat) ภาพช้า (Slow) เอฟเฟกต์ (Effect) รวมทั้งเสียงประกอบ เพื่อเพิ่มความตื่นเต้น ระทึกขวัญ สยองขวัญ เช่น เสียงดนตรีเร่งเร้าอารมณ์ก่อนการทำร้าย เสียงระเบิด ฯลฯ

๒. ไม่ควรนำเสนอเนื้อหาและภาพเกี่ยวกับความรุนแรง ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับ ชีวิตจริง หรือในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าเป็นเรื่องปกติ สนุกสนาน หรือตลกขบขัน รวมถึง เหตุการณ์ที่เด็กหรือผู้หญิงตกเป็นเหยื่อ เช่น ความรุนแรงภายในครอบครัว ตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะคล้ายกับพ่อแม่ ความรุนแรงต่อสัตว์เลี้ยง การบันดาล โทสะในที่สาธารณะ ฯลฯ

๓. ไม่ควรแสดงให้เห็นขั้นตอนวิธีการกระทำในฉากที่ใช้ความรุนแรง หรือการกระทำผิด

๔. ไม่ควรนำเสนอภาพการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด

รายนามคณะนักวิจัย และ เครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ ในการจัดทำคู่มือ

รายนามคณะนักวิจัยและพัฒนา

- (๑) อ.อิทธิพล ปรีดีประสงค์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล
- (๒) นางสุรวดี รักดี นักพัฒนา กลุ่มบ้านรักดี
- (๓) นางอัญญาอร พานิชพิงรัช เครือข่ายครอบครัวอาสาเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
- (๔) นางสาววีราภรณ์ ประสพรัตนสุข นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนเพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว
- (๕) นางสาวจิตติมา ชัยประดิษฐ์พร เครือข่ายครอบครัวอาสาเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
- (๖) นายชาญชัย วิกรวงษ์นิช เครือข่ายครอบครัวอาสาเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

รายนามคณะที่ปรึกษา

- (๖) พญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล
- (๗) นพ.สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล
- (๘) รศ.ดร.สายฤดี วรภิโจภคทพร อดีตผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
- (๙) คุณเข้มพร วิรุณราพันธ์ ผู้จัดการแผนงานสื่อเพื่อสุขภาวะเยาวชนสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)
- (๑๐) รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการสำนักนรณรงค์การมีส่วนร่วมและสื่อสารสาธารณะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

รายนามเครือข่ายผู้ผลิตที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้และสังเคราะห์องค์ความรู้

- (๑๑) นำนิด คุณภัทรจารีย์ อัยสิริ ผู้ผลิตรายการขบวนการฟันน้ำนม
- (๑๒) คุณสุริยนต์ จงลีพันธ์ บริษัท ป่าใหญ่ ครีเอชั่น จำกัด
- (๑๓) คุณศรีดา ตันตะอะอิพาณิชย์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย
- (๑๔) ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- (๑๕) คุณฉัตรชัย เชื้อรามัญ ผู้อำนวยการขบวนการตาข่ายประรด
- (๑๖) บริษัท ชาวเกรท จำกัด
- (๑๗) บริษัท แก๊งค์ ซูเปอร์ จำกัด
- (๑๘) บริษัท ทโมนไทย จำกัด
- (๑๙) บริษัท แก๊งค์ ซูเปอร์ จำกัด
- (๒๐) บริษัท มหานิยม ๓๓ จำกัด
- (๒๑) บริษัท คริสซี่ แอนิเมชัน สตูดิโอ จำกัด
- (๒๒) บริษัท บี อเมซซิง เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด
- (๒๓) แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส.

รายนามเครือข่ายจากสถานีไทยพีบีเอส

- (๒๔) คุณสุชาดา ภูทองคำ